

Ústav botaniky a zoologie, Laboratoř biologie tekoucích vod
Přírodovědecká fakulta Masarykovy univerzity, Brno

brabec@scl.muni.cz

Projevy klimatických změn v říčních ekosystémech

Brabec Karel, Syrovátka Vít, Petřiválská Karla, Hájek Ondřej,
Kubošová Klára, Marvan Petr, Jurajda Pavel, Brabecová Blažena,
Soldán Tomáš, Jarkovský Jiří, Martincová Iva, Filippov Petr, Veselý
Jaroslav, Pařílková Jana, Heczková Kateřina

MU, VÚV, ČHMÚ, Povodí Moravy, LIMNI, VÚT, Entomologický ústav AVČR

Euro-limpacs

Projevy klimatických změn ve sladkovodních ekosystémech

Euro-limpacs

www.eurolimpacs.ucl.ac.uk

GOCE-CT-2003-505540

Integrated Project to Evaluate the Impacts of Global Change on European
Freshwater Ecosystems (2004-2009)

Integrovaný projekt 6. rámcového programu EU

Spolupráce 37 institucí
(z ČR MU, ČGS, Hydrobiologický ústav AVČR, UK)

využití krajiny a nivy
úpravy manipulačních řádů
existujících staveb
nová technická řešení

adaptační opatření

projevy klimatických
změn

ekosystémové služby
využívané člověkem

zvýšení teploty
distribuce srážek
průtokové extrémy

dostupnost vody
protipovodňová ochrana
hydroelektrárny
ochrana a revitalizace habitatů a
biodiverzity

Euro-limpacs

- zvýšení průměrné teploty vzduchu (také teploty vody)
- změna sezonního rozložení srážek
- zvýšená pravděpodobnost průtokových extrémů

- častější výskyt povodní ► změna využívání záplavové zóny
- zvýšení teploty vzduchu ► intenzivnější zemědělství, možnost šíření invazních druhů
- interakce projevů klimatických změn s antropogenními stresory
- indikátory změn

interakce

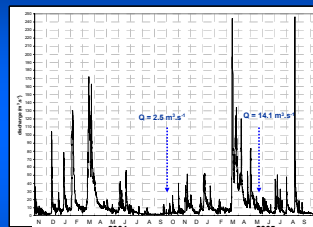
- působení antropogenních stresorů v podmínkách změn klimatu
- hydromorfologická degradace
- acidifikace / toxické znečištění
- eutrofizace
- změny využití krajiny

Euro-limpacs

Laboratoř biologie tekoucích vod ÚBZ

1/ vliv průtokových extrémů na říční faunu

změny struktury společenstev ve vztahu k sezónním oscilacím a variabilitě podmínek prostředí

rekolonizační procesy

distribuční modely

taxony a charakteristiky společenstva specifické pro typy habitatů

vazba biologických charakteristik na fyzikální gradienty prostředí

analýza časových řad průtokových a teplotních dat

povodně 1997

1977-2003

Euro-impacs Laborator biologie tekoucích vod ÚBZ

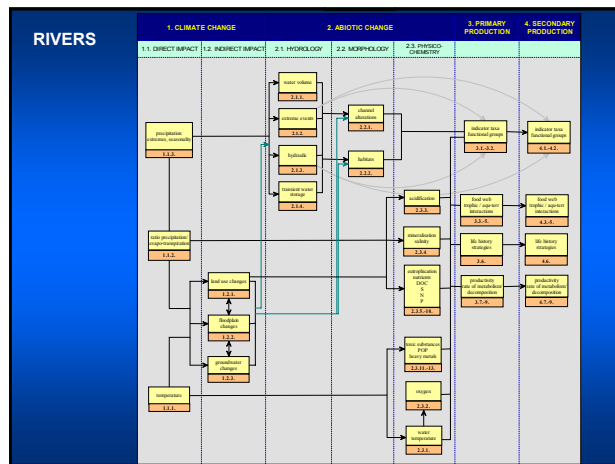
Studium vlivu globálních změn na Evropské sladkovodní ekosystémy

- **hydromorfologie**
- eutrofizace
- acidifikace
- toxické látky
- **toky**
- jezera
- mokřady

MODELŮVÉ POVOODÍ - BEČVA

geomorf. (rozlišování příčků)   toků toků (klasifikace podle spádu a Froudeova čísla)   mikrohabitat (substrát, hydraulické charakteristiky)

HABITATY

Klimatická změna – možné dopady na vodní systémy a vodní hospodářství, Praha 10/12/2007

hydromorfologie

- korytotvorné průtoky
- konektivita s nivou a příbřežní zónou toku
- pobřežní vegetace (zástin, dřevní hmota)
- diverzita habitatů, refugia

Laborator biologie tekoucích vod ÚBZ

říční biota

- teplotní režim – zónace toků
- autekologické nároky vodních organismů a jejich plasticita
- významný indikátor při hodnocení ekologického stavu toků
- analýza teplotních nároků komplikována nedostatkem dat o teplotním režimu toků

www.freshwaterecology.info
 The Data and Antecology Database for Freshwater Organisms

Euro-impacs Laborator biologie tekoucích vod ÚBZ

2/ Autekologická databáze vodních bezzobratých Chironomidae (Brabec), Ephemeroptera (Soldán)

www.freshwaterecology.info

Důraz kladen na species traits které mají potenciál pro indikaci klimatických změn (životní cykly, teplotní preference, habitatové preference)

a) publikované informace
 b) analýza dat

preferenční křivky

indikační skóre

indikační síla
 náhodné lesy, IndVal

Kubosová K. & K. Brabec (in press). Selection of Indicative Species for River Habitats: Case Study on Benthic Macroinvertebrates Using Random Forest Method.

Euro-impacs Laborator biologie tekoucích vod ÚBZ

DISTRIBUCE V PROSTORU (taxony a charakteristiky společenstva makrozoobentosu)

sezonní změny v habitatových preferencích   vazby na hydraulické gradienty

PODZIM

JARO

struktura společenstva ve vztahu k typům habitatů

Brabec K., Syrovatka V., Kubosová K., Hájek O. & J. Jarkovský (in prep.): Linking of taxonomic and functional characteristics of macroinvertebrate communities to habitat types of hydrologically dynamic gravel-bed river.

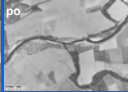

3/ výzkumná podpora revitalizaci

revitalizace říčních ekosystémů ve vztahu k potenciálním změnám klimatu

původně meandrující a větvená koryta jsou dnes většinou poškozena regulací

POVODĚŇ 1997

frekvence a velikost povodní může změnit strategii hospodaření v říční nivě a protipovodňová opatření

habitat preferovaný nejen bezobratlými

ponechání dřevní hmoty v korytě vytváří podmínky pro obnovení přirozených korytovorných procesů a vzniku habitatu zničených regulací